

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
ТҰҢҒЫШ ПРЕЗИДЕНТІ - ЕЛБАСЫНЫҢ ҚОРЫ

«ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ БІЛІМ – 2017»

студенттер мен жас ғалымдардың
XII Халықаралық ғылыми конференциясының
БАЯНДАМАЛАР ЖИНАҒЫ

СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ

XII Международной научной конференции
студентов и молодых ученых
«НАУКА И ОБРАЗОВАНИЕ – 2017»

PROCEEDINGS

of the XII International Scientific Conference
for students and young scholars
«SCIENCE AND EDUCATION - 2017»

14th April 2017, Astana

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ**

**«Ғылым және білім - 2017»
студенттер мен жас ғалымдардың
XII Халықаралық ғылыми конференциясының
БАЯНДАМАЛАР ЖИНАҒЫ**

**СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ
XII Международной научной конференции
студентов и молодых ученых
«Наука и образование - 2017»**

**PROCEEDINGS
of the XII International Scientific Conference
for students and young scholars
«Science and education - 2017»**

2017 жыл 14 сәуір

Астана

УДК 378

ББК 74.58

Ғ 96

Ғ 96

«Ғылым және білім – 2017» студенттер мен жас ғалымдардың XII Халықаралық ғылыми конференциясы = The XII International Scientific Conference for students and young scholars «Science and education - 2017» = XII Международная научная конференция студентов и молодых ученых «Наука и образование - 2017». – Астана: <http://www.eni.kz/ru/nauka/nauka-i-obrazovanie/>, 2017. – 7466 стр. (қазақша, орысша, ағылшынша).

ISBN 978-9965-31-827-6

Жинаққа студенттердің, магистранттардың, докторанттардың және жас ғалымдардың жаратылыстану-техникалық және гуманитарлық ғылымдардың өзекті мәселелері бойынша баяндамалары енгізілген.

The proceedings are the papers of students, undergraduates, doctoral students and young researchers on topical issues of natural and technical sciences and humanities.

В сборник вошли доклады студентов, магистрантов, докторантов и молодых ученых по актуальным вопросам естественно-технических и гуманитарных наук.

УДК 378

ББК 74.58

ISBN 978-9965-31-827-6

©Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия
ұлттық университеті, 2017

Список использованных источников

1. 8 дисциплин, которые стоит изучить графическому дизайнеру. [Электронный ресурс] <http://www.hotcourses.ru/study-abroad-info/subject-guides/8-subjects-that-every-graphic-designer-should-learn/>
2. Как стать графическим дизайнером. 5 простых шагов [Электронный ресурс] <http://say-hi.me/design/kak-stat-graficheskim-dizajnerom-5-prostykh-shagov.html#hcq=JuusMeq>
3. Введение в графический дизайн [Электронный ресурс] http://idk-teach.ucoz.ru/_ld/0/47_19_design.pdf
4. Дизайн это. [Электронный ресурс] http://dic.academic.ru/dic.nsf/enc_pictures/959/%D0%94%D0%B8%D0%B7%D0%B0%D0%B9%D0%BD

УДК 72.04.03

ҚАЗАҚСТАН СӘУЛЕТІНДЕГІ ҰЛТТЫҚ ОЮ-ӨРНЕК

Казбекова Дария Жумабековна

dariya.kazbekova@yandex.ru

Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ Сәулет құрылыс факультетінің 2-курс магистранты, Астана,
Қазақстан

Ғылыми жетекшісі – Т.К. Самуратова

Бұл сәулет ою-өрнегін зерттеу жұмысы ғылыми түсіну мен тереңдетіп оқуды талап ететінін ескерген жөн.

Қазіргі таңда қазақ ою-өрнегі терең тарихи тамырын иемдене отырып, жоғары дамыған және қазақ халқының бүкіл тарихымен байланыста екені белгілі болып табылуда.

Тарихи дамуының әр түрлі кезеңінде ұлттық ою-өрнек күнделікті өмірде, мұнаралы өнерде де қолданылды, ал XX ғасырдың екінші жартысында өмірдің түрлі бағыттарында, сонымен қатар сәулетте де ең жоғарғы мәртебесіне жетеді.

Қазақстанның ою-өрнек кескінінің негізі сонау өткен заманда пайда бола бастады, қоғамдық және саяси құрылымға сәйкес даму барысында бастапқы ою-өрнек элементтерінің одан әрі өзгеруі жүзеге асырыла бастады. Осылайша, ежелгі заманнан бастап қазіргі Қазақстан аумағында мынадай сәулет және тұрмыстық ою-өрнек түрлері қалыптасты: 1) геометриялық, 2) фантастикалық және үй жануарлар суреті түріндегі зооморфтық, 3) ботаникалық (алуан түрлі композициясы мен элементтердің сандары бойынша) және 4) сиқырлы оюланған өрнектер (бойтұмарлар, аспан символы және т. б.). Барлық осы ою-өрнек түрлерінің элементтері шынайы бейнелерден пайда боп, жоғары дәрежелі стилизацияға бұрынғы заманда қол жеткізген.

Біздің тақырыпқа қатысты қазақ ою-өрнегінің екі ерекшеліктерін айыруға болады. Бұл, біріншіден, геометриялық дұрыс кескін мен қазақ ою-өрнек нысандарының нақтылығы, соның арқасында ол тек тұрғын үй, тұрмысты безендіріп қана қоймай, өз негізінде архитектуралық болып қала береді; ал екіншіден, қазақ ою-өрнегінің әр түрлі материалдар мен әр түрлі техникада салыстырмалы түрде біркелкі көркем әсерімен қолдана беруі.

Айта кету керек, көптеген белгілі суретші – дизайнерлер еліміздің барлық өңірінің ою-өрнектерінің үлгілерін жинау, қалпына келтіру мен сақтау тынымсыз жұмыстарын өткізеді, олардың әрқайсысы өзіне тән сипаттамасы бар және сәулетке қатысты жеке зерттеуге лайқты.

Сәулетші Т. К. Басеновпен ою-өрнек дамуының тарихын зерттеу бойынша 50 ою-өрнектің жасырын мағынасының атауы мен түсініктемесі анықталған бірегей жұмыс жүргізілді. [1, С. 102]

Алайда, әсіресе Қазақстандағы ою-өрнек ғылымы саласындағы жетістіктерге қарамастан, сәулет құрылыстарында қазақ – ұлттық ою-өрнек жетістіктерінің қолданылуы жеткіліксіз.

Өте аз көлемді элементтер көмегімен көп композициялық тәсілдерге қол жеткізуге болатын ою-өрнекті қасиетін қазақ көркемөнері иемденген.

Барлық өзгерістерге қарамастан композициялық тіркесте ою-өрнек өз қалпына қайта оралу қасиетін жоғалтпайды.

Барлық дерлік ою-өрнек элементтері түрлі үндестікте бірдей қолдануды табады және оңай бір түрден екінші түрге тасымалданады.

Оюланған суреттер 2 - 3 атаумен атала алады: түсініктеме бойынша (өсімдік, зооморфтық, геометриялық) сурет композициясының нысаны бойынша (жиекті, кеңістікті) және тағайындау бойынша (ыдыс-аяқ сәмкесіндегі, киіз үй сәмкесі үшін және т. б.).

Қазақ ою-өрнегінің үйлесімі соншалықты көп, соған байланысты тек күй түрлерімен салыстыруға келеді. 62 вариациясы бар "Ақ-желең" күйі сияқты, сондай-ақ өсімдік ою-өрнек элементінде ондаған композициялық вариация бар. Осыншама бай әуендерді домбыраның екі ішегінен шығара білген халық данышпаны, сондай-ақ аздаған ою-өрнектердің элементтерінен мол көркем сюжеттер мен нысандарын құрды [2, С. 15].

Қазақ ою-өрнегінің даму тарихы мен теориясы осылайша бұл даму жалпылау жолымен қатар, басты тұтас қасиеттерінің астын сыза отырып, шынайы бейнелерінің өз бөліктеріне ауыстыру жолдарымен келе жатқанын түсіндіреді. Қазақ ою-өрнегі шынайы бейне негізінде қалыптасып, сол себепті салауатты және сол себепті ол халықтық бейнелеу өнері ретінде өзінің өзектілігін сәулет-көркем мәселелерді шешу және қазіргі заманғы құрылыс шарттарын шешу жолдарында сақтайды.

Тарихи көрсеткіштер бойынша бастапқы кездегі халық ою-өрнектері ешқандай да бір елеулі өзгерістерсіз және толықтыруларсыз сәулеттік нысандарға көшірілетінін аңғаруға болады. Уақыт өте келе сәулет нысандары мен ою-өрнектерінің бірегей синтезі өспелі қарқынмен жүзеге асырылуда. Бұл ретте кейбір сәулеттік конструкциялары мен бөлшектеріне тамаша оюлы декордың енгізілуі жүзеге асырылады: баспалдақ жақтаулар, балкон тор, есік ойықтарының жиектелуі және арка, плафондар мен қабырға жазықтықтарына, фриздер мен капители (мысалы, Алматыдағы опера және балет театрының ғимараты негізінде, әсіресе, Астана опера және балет театры ғимаратында ою-өрнекті қайталанбас сұлулықта қолдану, "Нұр Астана" мешітінде және басқа да салынып жатқан құрылыстарда қолдану. Алматы метросын құрылымдау мен ұлттық ою-өрнекті енгізу де кем қызықтырмайды).

Алайда, сәулеттегі қазақ ою-өрнегінің зерттелуі және қолданылуы қазіргі заманғы нағыз ұлттық сәулеттен одан да жаңа шынайы бейнелермен қанағаттану жолымен жүргізілу қажет. Бізге жеткен қазақ ою-өрнегі шынайы бейнелердің нағыз көрінісі боп табылады, сонымен қатар ою техника деңгейі және басқа да өмір сүру жағдайларын, өз халқының тұрмыстық дәстүрлерін, ерекшеліктерін өз бойында қалдырды. Бұл, әсіресе, қазақ ою-өрнегі сәулеттік-көркем мәнерлілігі ретінде қазіргі заманғы құрылыста кеңінен қолданылу үшін қазірдің өзінде жеткілікті боп тұр.

Сәулет-көркемдік бейнесіндегі құрылыста қазақ халқында кескін өнері әрқашан ең маңызды проблемалардың бірі боп орын алған және алып отыр. Тек ою-өрнек нысандарын кеңінен дамытып, оларды жаңа мазмұнмен қанағаттандырып, және бөлшектер қосылыстарының сәйкестіктерін жетілдіру қажет. Біздің тандағы қазақ сәулет ою-өрнегінде басқа мәдениеттердің елеулі ықпалымен бұрмаланбаған ежелгі дәстүр сақталынып қалды.

Одан әрі жобалау мен байыту сәулеттік-көркем мәнерлілігінің бейнесі, көлемдері және нақты құрылыс элементтері ретінде сәулет декоры біздің пікіріміз бойынша жолдармен жүргізілуге тиіс:

– ою-өрнекті жалпылама шынайы бейнелердің органикалық қосылыстар арқылы

жаңа тақырыптық мазмұны мен қазіргі заманғы эмблематикамен қанағаттандыру, сонымен қатар оюға нақты сюжет пен эмблематиканы енгізу (адами фигуралар, маскалар,

элеуметтік құбылыстар, еңбек және т. б.). Сәулет бөлшектерінің, төбелерінің, қуыстарының, фриздер, капители, розеткалар, қабырғаларының және т.б. сәулет безендіруінде ою-өрнек декоры рөлінің нысанымен, бөлшектер орындарына сәйкес үйлесімді ою-өрнекті бөлу мен құрылыстың тәсілдері мен ережелерін сақтау мен тереңдетіп дамыту ;

– техниканы кеңейту : инкрустациялау, суретпен безендіру, майолика (жазық ою-өрнек тобы), қашалған керамика, гипстегі, цементтегі, ағаш, тастағы бедерлі ою және т. б. (бедерлі ою-өрнек тобы);

– тіркестегі бай композициялық мүмкіндік пен қазақ оюының элементтерінің шектеулілігімен қолдана отырып құрама индустриялық бөлшектерді әзірлеуді оңай жүзеге асыру.

Қазіргі қазақ ою-өрнегі халық өнері сәулет тәжірибесінде шығармашылық қолдану мен ең мұқият зерттеуді иемденуге лайық, одан Қазақстан елі үшін жобалау саласында жұмыс істейтін сәулетшілерге тәжірибелік басшылық жәрдемақы жасау, халық өнерінің негізінде сәулет декорына байланысты сұрақтарды пысықтау қажеттілігі пайда болады.

Осылайша, сәулет ою өнерінің жеткіліксіз зерттелуін ескере отырып, осы өнер түрін одан әрі дамытуға бағытталған жалпы мәселелерді шешу қажет :

1. Қазақ ою-өрнек декорының мағыналық мазмұнын жеке элементтер дамуын талдау негізінде жалпылама байқау (шынайы бейнені белгілеу шегінде және одан кейінгі стилизацияда);

2. Қазақстандағы ою шығармашылығының Байқауға байланыс әр түрлі тармақтарының байланысын байқау (тұрмыстық және архитектуралық өрнектер бір ана баласы - халық шығармашылығының баласы);

3. Нақты ескерткіштердің сәулет декорын талдау негізінде ою-өрнек өнерінің сәулет нысандарының синтездеу тәсілдерін анықтау;

4. Теориялық тұрғыда ою элементтерін жіктеу сұрақтарын жинақтап, сұрақ жіктеу , олардың композициялық тәсілдерін зерделеп, Қазақстанның ою-өрне өнерінің шынайы халықтық, прогрессивті элементтеріне тиісті қорытындылар жасау;

5. Сәулет нысандарымен синтездегі әшекейлі декордың даму жолдарын көздеу және қазіргі заманғы сәулеттегі халық ою-өрнек өнерінің игеру сиятын жалпы талдауға жіберу . [1, Б. 105]

Қолданған әдебиет:

1. Архитектор Толеу Басенов. Избранное. Том 1. Алматы. – 2009. с. 102-173.
2. Клодт Е.А. «Қазақ ұлттық ою-өрнек». Изд. Искусство –1939. с. 15.
3. Мендіқұлов М.М. « Некоторые данные об исторической архитектуре Казахстана». Изд. АН КазССР. серия архитектуры, –1950, вып. II.

УДК 72.01

МЕТОДЫ СОЗДАНИЯ РЕКЛАМНОЙ ПРОДУКЦИИ

Кошкарбаева Айдана Аскарбековна

K_aidana_96@mail.ru

Студентка 3 курса Диз-33 ЕНУ им. Л.Н. Гумилева, Астана, Казахстан

Научный руководитель А.А. Токсанова

Рекламная продукция – это материалы, разработанные с намерением заинтересовать возможных клиентов к определенному явлению, запечатление в их памяти наименование фирмы, слогана и логотипа, удержания имеющих и притягивание в компанию новых клиентов. Такие рекламные сведения, раздаются в форме буклетов, сувениров, подарков и безвозмездных рекламных образцов увлеченным группам и участникам мероприятий, давая